

คุยทางสมาธิ

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ๓๓๑. เรื่อง “คุยทางสมาธิ ใช้อุปาทานหรือเปล่าครับ”

นมัสการหลวงพ่อก่อน ผมฟังหลวงพ่อกับทางอินเทอร์เน็ต ที่หลวงพ่อกำปัญหาเรื่อง พระองค์หนึ่ง แล้วรู้สึกชอบใจหลวงพ่อก่อนมาก ก็เลยหารูปหลวงพ่อกับทางอินเทอร์เน็ต แล้วก็ ฟังที่รูป กำหนดรู้หนอ.. รู้หนอ ที่รูปหลวงพ่อก็คืออย่างนี้ครับ ไม่ทราบว่าผมเหมือนได้ คุยกับหลวงพ่อกับทางสมาธิจริงหรือเปล่า หรือเป็นเพียงอุปาทานที่เกิดขึ้นในสมาธิของผม ครับ

ในสมาธิหลวงพ่อก็บอกว่า “มีงู กู” (อันนี้ใช่ อันนี้ใช่.. หัวเราะ) แต่เรื่องที่คุยผมจำไม่ค่อยได้ ไม่ทราบว่าหลวงพ่อกับเวลาคุยเป็นอย่างนั้นหรือเปล่าครับ? ทำไมครั้งหลังสุดที่ในสมาธิ ผมฟังหลวงพ่อกับพูดว่า “รู้ว่ามีงูเป็นปลุกุณ” จำได้ประมาณนี้ครับ กราบเรียนถาม เพราะความสงสัย กลัวเป็นอุปาทาน กราบขอร้องถ้าหากคำถามไม่สำรวม กลัวเป็นอุปาทานจริงๆ ครับ สวัสดีครับ นมัสการครับขออนุญาตทิ้งในอีเมลล์

หลวงพ่อกับ : เรื่องนี้ละ สำคัญมากคือความรู้สึก ความนึกคิดของเรา โดยความรู้สึกนึกคิดของคน เราโตมา แล้วเราอยู่ในสังคมอย่างนี้ ในสังคมแบบนี้ เห็นไหม เขาบอกคนรู้จักกัน มักคุ้นกัน ถึงจะมีความขัดแย้งกัน คนไม่รู้จักกัน ไม่มักคุ้นกัน จะไม่มีความขัดแย้งกันเลย แต่เพราะความมักคุ้น ความขัดแย้งใจไหม

อันนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราอยู่ในศาสนาที่เราเห็นพระ เห็นพระเห็นความประพฤติ เห็นสังคมนี เราเห็นแล้วมันไม่น่าเลื่อมใส แต่เวลาเราไปอ่านในพระไตรปิฎก อ่านในธรรมวินัย มันน่าเลื่อมใสมาก มันน่าเลื่อมใสมาก แต่ทำไมเวลาคนประพฤติปฏิบัติมันไม่เป็นอย่างนั้นล่ะ

ฉะนั้นกรณีอย่างนี้มันทำให้จิตใจเราคัดค้าน ทำให้จิตใจเรามันไม่ยอมรับความเป็นจริง พอไม่ยอมรับความเป็นจริงมันก็มีของมัน ในหัวใจของมัน แต่พอมาฟัง อินเทอร์เน็ต เห็นไหม พอมาฟังแล้วเห็นว่ามันเป็นหลักเป็นเกณฑ์ไง เพราะเราบวชใหม่ๆ เราที่รู้สึกอย่างนี้เหมือนกัน ตอนบวชใหม่ๆ ไปอ่านในวินัยมุขต่างๆ นี่ฟังมากเลย

เฮ้ย! พระพุทธเจ้าสอนเป็นวิทยาศาสตร์หมดเลยนี่หว่า เอ๊ะ.. ทำไมชีวิตเรา เราอยู่กับสังคัม เห็นไหม เราอยู่กับสังคัม อยู่กับประเพณีวัฒนธรรม มันเป็นเรื่องนิทานชาดกไปทั้งนั้นเลย แต่พอเวลาเราไปศึกษาธรรมะมันเป็นวิทยาศาสตร์หมดเลย

มันฟังมากนะตอนบวชใหม่ๆ ฟังมากเลย พอฟังแล้ว พอมันศึกษาไปๆ มันเข้าไปแล้วเราพิสูจน์ของเราด้วย ทีนี้พอพิสูจน์ หัวใจมันก็เปิดกว้างซะใหม่ พอหัวใจมันเปิดกว้างขึ้นมาเนี่ย ทำสิ่งใดมันก็จะจริงของมัน แต่ถ้าเราไปหมกหมมกับความคิดเก่า เห็นไหม ความคิดดั้งเดิมของเรา มันไม่น่าเชื่อถือ ฉะนั้นพอมีความศรัทธาขึ้นมา ก็อยากเห็นรูปหลวงพ่อก่อน รูปหลวงพ่อก่อนแล้วฟังกสิณ แล้วหลวงพ่อกุญกับผมในทางสมาธิได้ไหม

เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะเวลาเขาบอกว่า เขากำหนดรู้หนอ หนอ.. หนอ รูปหนอ นามรูปต่างๆ เขาปฏิบัติสมาธิ เอ็งยังไม่รู้อีกหรือ? เขาปฏิบัติสมาธิเห็น แล้วเอ็งเห็นนี่เอ็งปฏิบัติผิดแล้วนะมึง ถ้าเป็นอกิธรรมนี่เอ็งผิดเต็มๆ เลย เพราะอะไร เพราะเขารังเกียจสมณะ เขาว่าสมณะนี่มันไม่ใช่ปัญญา แล้วเอ็งไปเห็นนิมิต นี่โดยอกิธรรมเอ็งก็ผิดแล้ว ฉะนั้นสิ่งที่เอ็งผิดเพราะอะไร เพราะว่าเป็นนิมิตๆ ถ้าเป็นนิมิตขึ้นมาเนี่ย นิมิตมันเกิดจากจิต เห็นไหม จิตไปรู้สิ่งต่างๆ

ฉะนั้นถามว่า “หลวงพ่อกุญอย่างนั้นจริงหรือเปล่า?”

สิ่งที่มันเป็นไปได้ เป็นไปได้ว่าเราเห็นนิมิต เห็นความรู้สึกของเรา แต่ถ้าพูดถึงว่า เวลาหลวงพ่อกุญสมาธิแล้วผมกำหนดดู แสดงว่าจิตของผมพัฒนาขึ้นมาแล้ว อย่างนี้มันทำให้เราคลาดเคลื่อนจากหลักความเป็นจริง

หลักความเป็นจริง ในการปฏิบัติเนี่ยปฏิบัติเพื่อเอาชนะตัวเรานะ การปฏิบัติทั้งหมดปฏิบัติเพื่อตัวเรา ปฏิบัติเพื่อจิตของเรา จิตของเรามันยังเร่ร่อน จิตของเรามันยัง

ไม่มีหลักเกณฑ์สิ่งใดเลย แล้วไปรู้ไปเห็นอะไรนี้ เราจะรู้เห็นอะไร เหมือนกับเราเอาเงินล้านหนึ่ง แล้วบอกให้เด็กนี้เอาไปใช้จ่าย เด็กนี้มันจะบริหารเงินล้านได้อย่างไร แต่ถ้าเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา ให้มันล้านหนึ่งมันบอกมันไม่พอ จะเอา ๕๐๐ ล้าน เพราะล้านหนึ่งทำอะไรไม่ได้ ถ้า ๕๐๐ ล้านจะทำธุรกิจได้ นี่ถ้าจิตมันพัฒนาขึ้นมา

ที่นี้บอกว่าถ้ามันเห็นอย่างนี้ปีมันจะเป็นอะไร จิตมันยังไม่มีอะไรพัฒนาการของมัน เราจะบอกว่าเรื่องกระแสจิต การที่ศุภทางจิตนี้เป็นไปได้ใหม่.. ได้! แต่ความเป็นไปได้ จิตมันต้องมีหลักมีเกณฑ์ของมันตามความเป็นจริง คือเราจะพูดกันโดยข้อเท็จจริง เราจะไม่พูดไปด้วยความเลื่อนลอย เราจะไม่พูดกันด้วยกระแส ด้วยหัวใจที่มันเป็นไปได้

จิตมันมีหลายระดับ มันมีของมันมหาศาลเลย ถ้าจิตของมันนะถ้ามันเห็นนิมิตใจใหม่ ถ้าเรากำหนดเพ่งนี่นะมันเหมือนกับกลิ้ง ถ้ามันเหมือนกับกลิ้งนะ แล้วสิ่งที่มาสิ่งนี้ เห็นใหม่ ถ้าโต้แย้ง ถ้าหัวใจมันขัดแย้ง มันก็ปฏิเสธทั้งหมดเลย ถ้าหัวใจมันยอมรับ มันเห็นดีเห็นงามไปหมดเลย นี่เราถึงเชื่อตัวเราเองไม่ได้ไง

เวลาเราโต้แย้งนะ เราจะโต้แย้งเราเต็มทีเลยนะ พระองค์นี้ใช้ไม่ได้ๆ ใช้ไม่ได้ทั้งหมดเลย แต่ถ้าเราเชื่อนะ พระองค์นี้ทำผิดแต่เขาบอกองค์นี้ดีๆ ไปหมดเลย.. มันดีมันชั่วนี้พระองค์นั้นทำอย่างหนึ่งนะ แต่หัวใจที่เชื่อและไม่เชื่อนั้นอีกเรื่องหนึ่ง ที่นี้หัวใจที่มันเชื่อหรือไม่เชื่อ ถ้ามันเชื่อขึ้นมา มันก็เชื่อตามมันไปเลย ถ้ามันไม่เชื่อมันก็ได้แย้ง

จิตที่เราปฏิบัตินี้ก็เหมือนกัน ถ้ามันเห็นสิ่งใด เราเห็นนะเห็นด้วยจิตของเรา ถ้าเห็นด้วยจิตของเรา เราจะแก้ไขของเราอย่างไร ถ้าเห็นเป็นนิมิตใจใหม่ เป็นนิมิตอะไรก็แล้วแต่ สิ่งที่เป็นนิมิตขึ้นมาที่เรารับรู้ไว้ แล้วถ้ามันเป็นอย่างไรมันจะเป็นใหม่.. เพราะสิ่งที่มันเป็นนิมิตเห็นใหม่ เวลาภาวนาครูบาอาจารย์บอกตรงนี้สำคัญมากเลย

“มันจะเห็นสิ่งใดก็แล้วแต่ มันจะเห็นสิ่งใดเราต้องกลับมาที่จิตของเรา ถ้าเห็นแล้วนะ ความเห็นแล้วพิสูจน์ได้”

อย่างเช่นหลวงตาท่านพูดเลย ท่านบอกว่า “เมื่อก่อนจิตท่านสงบ แล้วเกิดเห็นลำแสงพุ่งขึ้นมา” ท่านก็ตามลำแสงไปว่าจะไปจบเมื่อไหร่ ตามไปๆๆ ตามไปไม่มีวัน

จบ ไม่จบ ท่านเลยพุทโธ พุทโธตั้งจิตกลับมา จบ! นี่ลำแสงตามไปเท่าไรก็ไม่จบ.. นี่ก็เหมือนกัน นิमितถ้าเห็นนะ คราวนี้เห็นนิमितอย่างนี้ คราวหน้าเห็นนิमितทีละเอียดกว่า นิमितไปเรื่อยๆ

นิमितคือนิमित! ถ้าเห็นนิमितแล้วนะ นิमितมันเป็นประโยชน์อะไรกับเรา ถ้านิमितนี้มันเตือนนะ เตือนว่าเรานี้จี้เกียจ เรานี้ไม่เอาไหน เออ.. นิमितอย่างนี้ดี ถ้านิमितบอกว่า อู๋.. เราเป็นขี้ขี้.. นะ นิमितนี้ทำให้เราหลง มีนิमितไหนบ้างที่มันจะมาเตือนเราว่าตื่นเช้าขึ้นมากก็ไม่ภาวนา ทำอะไรก็ไม่เอาไหน เราต้องตั้งสติ

นิमितอย่างนี้มีมากไหม นิमितอย่างนี้ไม่ค่อยมี แต่นิमितนี้มันจะชักไหลไป.. นิमितนะ เพราะจิตเรายังมีกิเลสอยู่ ยังมีอวิชชาอยู่ เวลาเกิดสิ่งใด มันก็จะชักให้เราไปตามมัน เพราะอะไรรู้ไหม เพราะถ้าเราทำจิตสงบเข้ามา เกิดปัญญาเข้ามาจะไปฆ่ากิเลส

“โดยธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต จะไม่ยอมให้ใครไปทำร้ายมันเด็ดขาด”

โดยธรรมชาติของกิเลส กิเลสนี้ร้ายขนาดนี้นะ ร้ายขนาดที่ว่าพอเรารู้ทันมันปั๊บมันจะพลิกเลย มันจะพลิกแบบว่าบังเงา บังเงาอ้างธรรมะไง ว่านี่เป็นธรรมๆ นะ ทำให้เราคลาดเคลื่อน กิเลสนี้เวลาถ้ามันจวนตัวขึ้นมา มันพลิกมันบังเงาทันที คือมันเคลมว่าเป็นพวกเราเลย มันเคลมว่านี่เป็นธรรมะแล้วนะ นี่ใกล้เป็นพระอรหันต์แล้วนะ นี่เกือบจะสำเร็จแล้วนะ มันจะเคลมเป็นพวกเราทันที แต่เริ่มต้นถ้ายังไม่เคลมนะ มันก็จะโต้แย้ง จะขัดแย้ง

นี่กิเลสเป็นอย่างนี้! ธรรมชาติของกิเลสมันเป็นอย่างนั้น ฉะนั้นเวลาเห็นอะไรก็แล้วแต่ ความเห็นก็คือความเห็น นี่จากลัวเป็นอุปาทาน จะเป็นอุปาทานหรือไม่เป็นอุปาทานนี่ไม่สำคัญ สำคัญว่ามีสติปัญญาใคร่ครวญไหม

ดอกบัวเกิดจากโคลนตมนะ ทุกอย่างเกิดจากจิตที่เป็นอวิชชาที่แหละ เราเกิดมาในโลกนี้เรามีอวิชชา เรามีความไม่รู้มาเกิด จะบอกว่าสิ่งนี้ไม่มีกับเรานี้เป็นไปได้ แต่การที่เราจะไปพิสูจน์ตรวจสอบกับมัน เราต้องมีสติกับเราเข้ามา แล้วเข้าไปพิสูจน์ตรวจสอบแล้วแก้ไข พอแก้ไขแล้ว อุปาทานอย่างหยาบๆ มันก็เริ่มคลายตัวออก

มันก็มีอุปาทานอย่างกลางๆ ใหม่ๆ แล้วมันจะมีอุปาทานอย่างละเอียดนะ อุปาทานนี้มันก็มีหลายชั้นหลายชั้นไง เรามองว่าอย่างนี้เป็นอุปาทานใหม่ๆ พออุปาทานแล้วมันก็ทิ้งเลยนะ นี่มันเป็นอุปาทานอย่างหยาบๆ แล้วอุปาทานอย่างละเอียดละ

ฉะนั้นว่ามันเป็นอุปาทานหรือเปล่า กลัวเป็นอุปาทาน.. ไม่ต้องกลัว เพราะว่าอะไรใหม่ๆ เพราะเวลาบอกว่าเขากำหนดรู้หนอ รู้หนอ ในพวกอภิธรรมเขากำหนดนิมิตนี้ใช้ไม่ได้ อะไรใช้ไม่ได้ เราก็ได้แย้งไป โต้แย้งไปว่า ถ้าจิตนิสัยของคนที่มีมันจะเป็นนิมิตนี่นะ มันจะไปรู้หนอ รู้หนอ มันก็มีนิมิต มันจะบอกว่าใช้ปัญญา มันก็มีนิมิต ถ้าจิตมันมีนิมิตมันเป็นนิสัยอย่างนั้นมา อย่างเช่นคนถนัดซ้ายก็เขียนมือซ้ายตลอดไป คนถนัดขวาก็เขียนมือขวาตลอดไป เรามองเขียนมือซ้ายนี่นะตัวหนังสือมันไม่สวย เขียนมือซ้ายแล้วมันทำให้เราไม่สะดวก ให้หัดเขียนมือขวาอะไรแบบนี้ อันนี้เพราะความเห็นของเราเอง แต่คนถนัดซ้ายมันเขียนมือซ้ายสวยกว่าคนเขียนมือขวาอีก

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเกิดนิมิตใหม่ๆ จิตนี้มันจะมีนิมิต จิตที่มันจะรู้จะเห็นของมัน มันก็จะรู้เห็นอย่างนั้น.. คำว่ารู้เห็นนี่มันเป็นจิตนะ แต่คำว่าถูกต้องนั้นอีกเรื่องหนึ่งนะ! คำว่าถูกต้องหมายถึงว่า ถ้ามันมีนิมิต มันมีสิ่งใด เราจะจมอยู่กับนิมิตนี้เราก็จมอยู่กับสถานะเดิมๆ อย่างนี้ ถ้าจิตมันสงบมันก็จะเห็นอยู่อย่างนี้ เราจะอยู่แค่นี้ใหม่ๆ เราจะพัฒนาใหม่ ถ้าเราพัฒนาเราก็ต้องทิ้งไป เราก็ต้องนิมิตให้ละเอียดขึ้นมา ถ้าเราจะพัฒนา

นี่เพียงแต่เราพูดในฐานะที่ว่า ถ้ามันมี! ถ้ามันมีคือมันมีตามข้อเท็จจริง แต่ถ้าจะปฏิบัติทำให้มันเจริญขึ้นไป ให้มันพัฒนาขึ้นไป มันก็ต้องทิ้งตรงนั้นเข้ามาเหมือนกัน ทีนี้คำว่าคนมีก็ต้องทิ้ง คนไม่มีถ้ามันสงบแล้ว ไม่มีก็คือไม่มี.. นี้พูดถึงนิมิต นิมิตอันหนึ่ง

ฉะนั้นเขาบอกว่าหลวงปู่สงัดจิตมาคุยใหม่ อะไรใหม่นี้.. คำว่าเป็นคุณงามความดีนะ เพราะเวลาทำความสงบของใจ ขนาดว่าจิตสงบแล้วเห็นเป็นพระพุทธรูปทองคำ ถ้าจิตมันสงบแล้ว สงบที่ลึกกว่าจะเห็นเป็นพระพุทธรูปทองคำ แล้วเป็นแก้วใสนี่ ทำไมมันแตกต่างกันละ?

เห็นเป็นพระพุทธรูปทองคำ เห็นเป็นต่างๆ นี่เป็นตัวแทนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถ้าเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอีกอย่าง เป็นโดยเนื้อแท้ นี่ มันก็เป็นไปได้..

ฉะนั้นที่ว่าจิตมาคุยๆ นี่มี เป็นไปได้จริง! เป็นไปได้จริง แต่เพราะเราอยู่ในสังคมปฏิบัติ ฉะนั้นสิ่งที่เป็นไปได้จริง เหมือนกับในเมืองไทย เศรษฐีประเทศไทยอันดับหนึ่ง อันดับสอง อันดับสามนี่ใครๆ ก็รู้อยู่ แต่เราก็พยายามจะให้เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนั้น.. ถ้าเราพอ เป็นชนชั้นกลาง เรามีความเป็นอยู่ได้ ถ้าเรามีความสุข อันนี้มีความสำคัญมากกว่า

อันนั้นก็เหมือนกัน อันที่ว่าถ้าจิตเป็นอย่างนั้นมี สิ่งที่เราเห็น สิ่งที่กำหนดจิตคุยกันทางจิต รับรู้กันทางจิตนี่เป็นไปได้ไหม.. เป็นไปได้! เป็นไปได้ต่อเมื่ออุททิภาวะ ผู้ที่จิตเขามีหลักเกณฑ์เขาทำได้ แล้วทำได้ด้วยข้อเท็จจริง แต่ในวงปฏิบัติของเรานี้ เราเจอมาเยอะแล้วสังเวชมาก สังเวชว่าผู้ที่ปฏิบัติไป แล้วครูบาอาจารย์บอกว่าคุยทางจิตๆ คุยทางจิตจนสติเสียไปเลย พอเสียไปนะ อยู่ที่บ้านนี่เสียงอะไรก็เก็ก! ว่าส่งจิตมาแล้ว

ถ้าอย่างนี้นะตายเลย เพราะอยู่ที่นี้ ศาลานี้ะ เวลากลางวันความร้อนจะร้อนมาก พอเริ่มตอนเย็นปั๊บ พวกรวงน้ำได้รับความร้อนมันจะขยายตัว พอขยายตัวปั๊บมันจะมีเสียงตลอดเวลา ถ้าอย่างนี้นะจะมีคนส่งจิตมาหาเราทั้งวันเลย เพราะมันระเบิดปัง! ปัง!

นี่ถ้าเรามีสติปัญญา เห็นไหม มันเป็นจริงไหม แต่ถ้าเรามีสติใช่ไหม สิ่งนี้คืออะไรล่ะ มันคือความร้อน ความร้อนมันสะสมตัวของมัน ความร้อนนี้ โลหะมันก็จะขยายตัว มันหดตัว แต่ถ้าคนบอกว่าอันนั้นเป็นนิมิต เป็นคนส่งกระแสจิตมา

เราเห็นจริงๆ นะ พระนี่เขาพาเราไป ไปแก้อุ๊ยเขา พ่อเพื่อน เขาบอกว่านี่อาจารย์เขาสอนเรื่องคุยกันทางจิต คุยไปคุยมาจนคนๆ นั้น ประสาธานะคือสติเสียไปเลย พอสติเสียไปแล้วนะ ในบ้านเสียงดังก็เก็กไม่ได้เลย เสียงเก็กนี้ว่าอาจารย์ส่งจิตมาแล้ว อาจารย์ส่งจิตมาแล้ว แล้วเขาพยายามจะแก้ พยายามจะฟื้นขึ้นมา

ถ้าเราเอาอย่างนี้เป็นการวัด เป็นความรู้สึก จิตนั้นมันจะได้ยินตลอดไป แต่ถ้าเราพัฒนาของเราเนะ เพราะว่ากรณีอย่างนี้มันเหมือนกับปฏิกาณไหวพริบ มันเป็นเรื่องวุฒิภาวะของจิต ถ้าจิตมีกำลังมาก มีกำลังน้อยขนาดไหน แต่โดยอริยสัจ.. คือ สมาธิ ปัญญา!

“คือ สมาธิ ปัญญา” สมาธิคืออะไร สมาธิคือจิตตั้งมั่น ตั้งมั่นได้มากน้อยแค่ไหน แล้วตั้งมั่นได้ขนาดนั้นนี่เราทำกัน จะเพ่งรูปเราก็ได้ จะเพ่งอะไรก็ได้ แต่ถ้าจิตสงบนะ จิตสงบแล้วมันสงบเข้ามา สิ่งที่เราที่เห็นนี่เพ่งชัดๆ สิ่งที่เราที่เห็นมันจะไม่รับรู้ มันจะรู้สิ่งใดเราตั้งสติไว้ แล้วจิตมันสงบเข้ามาๆ

แล้วถ้าสงบเข้ามานี้ออกฝึกหัดใช้ปัญญา หัดใช้ปัญญาในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรมนี้แหละ ถ้ามันหัดใช้ปัญญาขึ้นมา จิตของเรามันจะได้ชักฟอก จิตของเรามันจะได้พัฒนา พอพัฒนาแล้วมันจะทำสมาธิก็ง่ายขึ้น จะทำอะไรก็สะดวกขึ้น คนขับรถที่ชำนาญนะ เขาใช้นิ้วเดียวหมุนไปทุกเรื่องเลย เขาทำได้หมดเลย ไอ้คนขับรถใหม่เนะ มันสองมือจับพวงมาลัยแน่นๆ นะ มันยังกลัวรถมันตกถนนเลย

จิตที่ฝึกใหม่ๆ มันจะจับพวงมาลัย ๓ มือ ๔ มือ มันกลัวรถมันตกถนน แต่ถ้าคนขับรถเป็นนะ นิ้วเดียวเขาหมุนไปทั่ว รถนี้เขาคุมได้หมดเลย.. เราพัฒนาอย่างนี้ให้จิตเราชำนาญขึ้นมา แล้วที่ว่าเป็นอุปาทานหรือไม่เป็นอุปาทาน เป็นอะไรต่างๆ ขึ้นมา มันจะเริ่มไม่กังวล ถ้าไม่กังวล เห็นไหม จากขับรถนะสองมือ สองเท้าด้วย อู้อู.. เกร็งไปหมดเลย แล้วมันก็ยังไม่ได้ผล นี่แล้วก็เป็นอุปาทานๆ เพราะอะไร เพราะเราเกร็งไปหมดเลย เราฝึกฝนของเรา เราพัฒนาของเราขึ้นไป มันจะเป็นอุปาทานหรือไม่เป็นอุปาทานนั่นเรื่องหนึ่ง

เรื่องคุยกันทางจิต อะไรต่างๆ นี้นะ เพราะเขาถามมา ถ้ามันไม่พูด.. พอพูดไปแล้วนี่เราอยากรู้ว่าข้อเท็จจริงมันเป็นไปได้ไหม ส่งจิตถึงกันเป็นไปได้ไหม เป็นไปได้ เวลาเข้าสมาบัติเนะ โอ้อโฮ.. ชัดเจนมาก เวลาพระโมคคัลลานะไปไหนๆ นี่ชัดเจนมาก แต่เวลาพระโมคคัลลานะ เห็นไหม มีพราหมณ์คนหนึ่ง เขาเห็นว่าพระนี่ประพฤติปฏิบัติตัวเหลวไหลแล้ว

นี่ขนาดสมัยพุทธกาลนะ เขาว่าพระอรหันต์คงจะไม่มีแล้ว ก็ปรึกษากับลูกศิษย์ ก็ทำบาตรไม้จันทน์ แล้วเอาไม้ไผ่สองลำต่อกัน แล้วค้นบาตรไม้จันทน์อยู่บนยอดไม้ไผ่ แล้วก็ประกาศว่า

“ถ้ามีพระอรหันต์จริง ขอให้เหาะขึ้นไปเอาไม้จันทน์นั้น ถ้าไม่มีจริงเขาจะไม่นับถือพุทธศาสนา”

พระโมคคัลลานะกับลูกศิษย์เดินผ่านไปทุกวัน พระโมคคัลลานะก็บอกให้ลูกศิษย์ขึ้นไปเอาสิ ลูกศิษย์ก็บอกพระโมคคัลลานะเหาะขึ้นไปเอาสิ เกียงกันอยู่หลายวันนะ จนถึงสุดท้ายแล้วลูกศิษย์ของพระโมคคัลลานะเหาะขึ้นไปเลย เหาะขึ้นไปปีบนะ ฉวยบาตรไม้จันทน์แล้วก็เหาะลงมา พอเหาะลงมาพระพราหมณ์คนนั้นดีใจมาก กราบแล้วกราบอีกเลย

“ผมมั่นใจในพุทธศาสนา ผมคิดว่าศาสนาพุทธนี้มันไม่มีมรรคไม่มีผลแล้วแหละ ผมดีใจมาก” โอ๊ย.. ดีใจมากเลย แล้วก็ไปเชื่อมั่นในพุทธศาสนา ที่นี้ข่าวก็น่ากลัวไปทั่ว พอรู้ว่ากลัวไปทั่วนะ ฉะนั้นพอตอนเช้าลูกศิษย์พระโมคคัลลานะจะไปบิณฑบาตที่ไรนะ เขาบอกว่าถ้าไม่เหาะไม้ใส่บาตร ต้องเหาะให้เขาดูแล้วคู่อีก เหาะแล้วเขาก็ใส่บาตร

ข่าวนี้อันนี้ไปถึงพระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้าบอก “โมฆะบุรุษ.. เธอทำอย่างนั้นได้อย่างไร! เธอทำอย่างนั้นได้อย่างไร! ไม่ให้ทำ ให้เอาบาตรไม้จันทน์นั้นมาทาบทำลายทิ้งเสีย แล้วไม่ให้ทำอย่างนั้น บอกว่าถ้าทำอย่างนั้นแล้วศาสนาจะไม่มั่นคง”

ศาสนาจะมั่นคงขึ้นมาด้วยอริยสัจ นี่ในพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดคือการบันลือสีหนาท คือการแสดงธรรม คือสัจจะความจริง สัจจะความจริงนี้สำคัญ เหาะเห็นดินฟ้าพูดคุยกันทางวาระจิตมันเป็นเรื่องฉานสมาบัติ มันเป็นเรื่องฉานโลกีย์ เรื่องอภิญญา

อภิญญา ๖ เห็นไหม ถ้าอธิบายเรื่องพระอรหันต์ไปอีกไกลเลย พระอรหันต์ก็ประเภท สุขขวิปัสสโก เตวิชโช พระอรหันต์ที่ว่าพระอรหันต์เรียกว่า ถ้าพระอรหันต์แล้วมีฤทธิ์มากน้อยขนาดไหน แล้วถ้าเป็นฉัพภิญโญ อภิญญา ๖ อย่างเช่นหลวงปู่ตื้อ เพราะหลวงปู่ตื้อเราพูดบ่อย หลวงปู่ตื้อกับหลวงปู่มั่น พระพุทธรเจ้ากับพระโมคคัลลานะ

พระพุทธเจ้ากับพระสารีบุตร ถ้าพระพุทธเจ้าไม่มีภูมิภาวะ พระพุทธเจ้าจะตั้งพระสารีบุตรกับพระโมคคัลลานะได้อย่างไร

ถ้าหลวงปู่มันท่านไม่มีความรู้ความเห็นของท่านตามความเป็นจริง ท่านให้หลวงปู่ตื้อไปในที่ที่ท่านเห็นของท่าน ว่าไปในถ้ำเชิงดวามันผ่านไปไม่มีที่สิ้นสุด ข้างในมันจะมีอะไรต่างๆ นี่ ท่านเห็นของท่านหมดนะ ทีนี้ท่านอายุมาก หลวงปู่มันท่านอายุมาก ท่านให้หลวงปู่ตื้อไป หลวงปู่ตื้อนี่นะท่านค้ำน้ำเข้าไป ๗ วัน ๗ คืน ไม่ทะเลาะ ถ้า ไปอยู่เรื่อยๆ นั่นละ

แล้วเวลาขึ้นถึงหน้าผาตัด เห็นไหม นี่หลวงปู่มันท่านเล่า หน้าผาตัดบนถ้ำเชิงดวามันมีพระปัจเจกพุทธเจ้ามานิพพานหลายองค์ ทีนี้หลวงปู่มันท่านก็ชราภาพอีกแหละ ท่านก็ให้หลวงปู่ตื้อขึ้นไป พอหลวงปู่ตื้อท่านขึ้นไปข้างบน เมื่อก่อนนะธรรมชาติยังไม่เป็นแบบนี้ พอขึ้นไปถึงข้างบนนะ หน้าผานี่ท่านบอกอยู่ไม่ได้ ลมแรงมาก ลมพายุแรงมาก หลวงปู่ตื้อนี่ต้องเอาตัวท่านเองมัดกับต้นไม้ไว้ ฟิงคั้นไม้ไว้ แล้วเอาผ้าอาบผูกกับต้นไม้ไว้ ไม่อย่างนั้นลมมันจะพัดไปเลย สมัยนั้นนะ

นี่พูดถึงว่า หลวงปู่มันกับหลวงปู่ตื้อ เรื่องนี้สบายมาก สบายมาก.. เราจะบอกว่าเรื่องอะไรก็แล้วแต่ เราต้องพูดเป็นวิทยาศาสตร์ คือมีพยานหลักฐาน ไม่ใช่เราพูดคนเดียว ทำคนเดียว ทำได้คนเดียว แล้วคนอื่นทำไม่ได้กับเรา เราก็ไม่ไปตลอดใจใหม่ แต่ถ้าใครทำอะไรได้ มันต้องมีพยานที่คนทำได้เหมือนกัน แล้วพิสูจน์ตรวจสอบเหมือนกัน

ฉะนั้นเวลาหลวงปู่มันท่านจะมีสิ่งใดที่เป็นการศึกษาทางโลก ท่านจะให้หลวงปู่ตื้อ เพราะหลวงปู่ตื้อท่านแข็งแรงมาก แล้วหลวงปู่ตื้อจะขึ้นไปพิสูจน์ แล้วพิสูจน์ลงมาแล้วนะเหมือนกัน ฉะนั้นหลวงปู่มันกับหลวงปู่ตื้อ เห็นไหม ที่ว่าหลวงปู่ตื้อท่านไปที่หนองผือ นี่หลวงตาท่านเล่า เวลาแจกอาหาร นี่พอแจกอาหารอยู่หลวงปู่ตื้อท่านฉันเลย กำลังแจกอยู่นี้ หลวงปู่มันเห็น

“อ้าว.. ตื้อ ทำไมกินข้าวล่ะ”

“อ้าว.. ก็ผมหิว ก็ผมหิว”

หลวงปู่มั่นท่านไม่เห็นว่าจะอะไรหลวงปู่คือเลย เพราะว่าวุฒิภาวะมันเท่ากัน ความรู้ ความเห็นนี่มันรู้อยู่ ถ้าคนรู้นะ กฎหมายก็คือกฎหมาย คนที่มันทำดี กฎหมายของพระ อรหันต์นี่มันสติวินัย มันพ้นจากกฎหมายทั้งหมด กฎหมายอะไรก็ไม่จะมีจะไปบังคับผู้ที่ เป็นพระอรหันต์หรอก ฉะนั้นเวลาท่านประชุมสงฆ์ หลวงปู่มั่นท่านพูดนะ

“ใครห้ามเอาอย่างหลวงปู่คือนะ ถ้าใครเอาอย่างหลวงปู่คือหัวขาดนะ หัวขาด”

เพราะหลวงปู่มั่นกับหลวงปู่คือท่านทำงานร่วมกัน ท่านรู้ ท่านเป็นพยานต่อกัน ได้ แต่ผู้ปฏิบัติใหม่พวกเอ็งทำอะไรอยู่ จิตใจพวกเอ็งกิเลสยังมีอยู่

ฉะนั้นเวลาพูดถึงหลวงปู่คือนี่นะ ท่านบอกว่า “คือทำไมฉันล่ะ.. ก็ผมหิว” นี่คือ สังขารม ก็ผมหิวจริงๆ ก็ผมหิวผมก็ฉัน ทีนี้มันฉันก็ฉัน นี่พูดถึงความรู้ของใจของท่าน แต่ถ้าเป็นโลก เห็นไหม เป็นโลกก็แบบว่าพระอยู่ด้วยกันไข่มุข เขายังแจกอาหาร อยู่ องค์อื่นเขายังไม่เสร็จเลย องค์อื่นเขายังไม่ได้ แล้วฉันก่อนได้อย่างไร

แล้วถามว่าทำไมฉันล่ะ? อ้าว ก็ผมหิว.. เออ หิวก็คือความจริง แต่เพราะมี คุณสมบัติอันนั้น คุณสมบัติที่ท่านเป็นพยานต่อกัน.. คำว่า “เป็นพยานต่อกัน” นี่มันเป็น ความจริงนะ

ฉะนั้นสิ่งนี้มี แต่ให้มันมีตามความเป็นจริงเถอะ แต่ขณะที่เราปฏิบัติอยู่ ของ สิ่งนี้มีมันเป็นของข้างเคียง เครื่องเคียง เราต้องเอาสักจะก่อน เอาสักจะ เอาความจริงก่อน เอาสักจะ เอาความจริง เอาอริยสักก่อน.. ถ้าเอาสักจะความจริง เอาอริยสักนี้แล้ว เป็นพระ อรหันต์แล้วนะ ของสิ่งนี้จะประโยชน์กับเราทีหลัง

นี่ไว้เป็นประโยชน์กับเรา แต่ถ้าเราเอาสิ่งนี้ก่อน เราไปเอาของข้างเคียงแต่เราไม่ เอาตัวหลัก เราเอาของข้างเคียง เอาฤทธิ์เอาเดช เอาความรู้ แต่เราไม่ได้เอาอริยสัก การ ชำระกิเลสในหัวใจของเรา ฉะนั้นตรงนี้สำคัญมาก

ฉะนั้นเวลาพวกอภิธรรมเขาพูดถึงบอกว่าสมณะผิต สมณะเป็นนิมิต เป็นต่างๆ นี่ อันนี้ก็เศร้าใจ เศร้าใจคือว่าเป็นการตัดตอน การตัดตอนนี่พีชจีเอ็มโอเขายังไม่อยากให้ ปลูกเลย เพราะการพิจารณาไปแล้วมันมีพิษมีภัยของมัน ใ้หนี่ในการตัดตอนว่าเราต้องใช้

ปัญญาอย่างเดียว เราจะไม่ได้คิดเป็นสมณะ มันเป็นการตัดตอนแบบนั้นไม่ได้ เพราะจิตมันต้องพัฒนาของมัน

ศีล สมาธิ ปัญญา ในการเกิดอริยมรรคมันต้องมีสัมมาสมาธิ มันจะพร้อมของมัน ถ้าพร้อมของมัน นี่คือความจริงของมัน ถ้าความจริงของมัน จะเป็นความจริงของมัน.. แล้วพูดถึงถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่เป็นความจริง นี่เราเป็นความจริง เราจะบอกได้ใหม่ว่า รถนี้ เขาเอาล้อไปไว้บนหลังคา แล้วรถมันจะเลื่อนไป โอ้โฮ.. วิ่งดีดีเลย แต่ล้ออยู่บนหลังคาใครจะเชื่อไหม

นี่ก็เหมือนกัน สมาธิไม่ต้องทำก็ตัดล้อทิ้ง แล้วบอกว่ารถมันจะวิ่งไปได้ เออ.. กิ่งงอยู่นะ มันจะวิ่งไปได้ก็คือมันไหลมาจากเขา คือจิตเวลามันพัฒนาขึ้นมา มันวูบวาบในหัวใจก็ว่า เออ.. นี่เป็นธรรม นี่เป็นธรรม แต่มันก็แค่อัฏฐุเขา หน้าผาลาดชันที่มันสไลด์ไปได้เท่านั้นแหละ แต่ถ้าเป็นบนถนนทางเรียบเป็นไปไม่ได้!

จิตที่มันเป็นไปตามความเป็นจริง จิตที่เป็นอริยมรรคนี้มันเป็นไปตามความเป็นจริงของมัน อริยมรรค เห็นใหม่ มรรคญาณ สิ่งที่มีมรรคสามัคคีมันชำระกิเลส มันจะเป็นความจริงของมัน.. นี่มันถึงว่าเวลาเราพูดอยู่ มันมีเสียงพูดได้ เพราะเราสังเกตว่าครูบาอาจารย์ท่านก็เฉยอยู่นะ ความเฉยอยู่มันก็เป็นสังคมาๆ หนึ่ง สังคมหนึ่งเขามีความเชื่อถือกันอย่างนั้น

สังคมกรรมฐานของเราก็มีความมั่นคง มีครูบาอาจารย์เราเป็นหลัก ก็ยังมั่นคงของเราอยู่ ถ้าครูบาอาจารย์หลักๆ เราไม่อยู่ มันจะไหลไปตามเขา ไหลไปเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันอนุমানเอาได้ มันเป็นธรรมะอนุমান มันเป็นธรรมะนิยาย มันเป็นเรื่องที่จินตนาการกันได้ แต่ความจริงมันไม่เป็นอย่างนั้น! ไม่เป็นอย่างนั้นแล้วเป็นอย่างไร ก็เป็นอย่างที่ผู้ที่มีความจริงรู้นั้นแหละ เป็นอย่างผู้ที่มีความจริงรู้

อันนี้พูดถึง.. เพราะมันมี ๒ อย่างในปัญหานี้ ปัญหา ๑. คือว่าคุยกันทางจิต ๒. มันแบบว่ากำหนดรู้ เพราะว่าสังคมาเขาไม่เห็นด้วยกับเรื่องนิमित ไม่เห็นด้วยกับเรื่องสมาธิอยู่แล้ว

แล้วคำถามว่ามันเป็นอุปาทานใหม่.. ไม่เป็นหรือ มันเป็นเรื่องความจริง เหมือนกับเราปอกเปลือกส้ม เราต้องปอกออก นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราดูเราเห็น แล้วเราพิจารณาไป เคี้ยวมันจะรู้ มีประโยชน์กับมัน แล้วมันจะปอกของมันไปเรื่อยๆ

นี่เข้าปัญหานี้ละ ปัญหานี้จบแล้ว ปัญหาเรื่อง “เป็นอุปาทานหรือเปล่า?” เพราะเราพูดนี้ พูดเพื่อให้มันเป็นเรื่องข้างนอกไป..

ข้อ ๓๗๒. ไม่มี ที่ว่าไม่มีนี่คือว่ามันเป็นหัวข้อขึ้นมา มันจะมีไวรัส มันมีที่ว่าไม่มี นี้น้อยๆ เลย เพราะมันจะส่งเข้ามาแล้วเราไม่เปิด

ถาม : ๓๗๓. เรื่อง “การบิณฑบาต”

ผมเห็นที่กทม. มีการรับบิณฑบาตแถวตลาด โดยมีคนขายข้าวของที่ใส่บาตร และมีพระสงฆ์ยืนอยู่เพื่อรับบาตร และมีคนคอยเก็บสิ่งของขึ้นรถปิ๊กอัพ มองดูแล้วรู้สึกอย่างไรพิกล ผมไม่รู้ว่าคิดอกุศลไปหรือเปล่า แต่ดูแล้วบิณฑบาตที่ท่านได้ก็เยอะแล้ว น่าจะพอฉันในมือนั้นๆ ไม่รู้ว่ากรณีนี้มีข้อวัตรปฏิบัติอย่างไรครับ แล้วหลวงพ่อก็แนวความคิดในเรื่องนี้อย่างไรบ้างครับ

หลวงพ่ : โอ้โฮ.. มันก็เป็นภาระเราอีกแล้วเนาะ

ถาม : และผมเดินผ่านพระสงฆ์ที่ยืนรับบาตร และกำลังท่องบ่นคาถา หรือคำให้พรอยู่ ก็ผายมือมาที่ผม คล้ายๆ ว่าเชิญใส่บาตร ได้อะไรประมาณนั้นครับ ดูแล้วไม่ค่อยน่าเลื่อมใสครับ ทุกวันนี้ผมก็เดินเลี่ยงๆ ไป

หลวงพ่ : อันนี้ เห็นใหม่ ในธรรมวินัยมันอยู่ที่ศรัทธาความเชื่อ อยู่ที่เป้าหมายไง ถ้าเราวชแล้ววชเพื่ออะไร? ถ้าเราวชเพื่อจะพ้นจากทุกข์ เวลาหลวงตาท่านพูดอย่างนี้นะ เวลาท่านไปอยู่ที่ไหน ท่านไปถึงบ้านหลังใหญ่แล้ว.. บ้านใหญ่หมายถึงหมู่บ้านมาก หลังคาเรือน ท่านบอกว่าท่านไม่อยู่หรือ ท่านก็พยายามจะไปหาที่น้อยๆ หลังคาเรือน

น้อยๆ หลังคาเรือนเพราะอะไร เพราะเราจะอาศัยชีวิตเขา แล้วเขาไม่มายุ่งกวนกับเรา นี่เวลาที่มีเป้าหมายเพื่อจะพ้นจากทุกข์ เขาจะหาสถานที่เป็นสัปปายะ

๑. อาหารเป็นสัปปายะ คือพอดำรงชีวิตเท่านั้นแหละ มีข้าวมีอะไรพอเลี้ยงชีวิต แค่นี้ก็พอแล้ว

๒. สถานที่ที่เป็นสัปปายะ ต้องการความสงบสงัด แล้วต้องการที่ที่เราไม่คุ้นเคย ถ้าคุ้นเคยแล้ว จิตใจนี้พอมันคุ้นเคยแล้ว มันจะคุ้นชิน มันจะไม่ค่อยหาทางออก แต่ถ้าเราไปที่ไหน เราไปอยู่ที่ป่าช้า ไปอยู่ที่ใหม่ ไปอยู่ที่มีดีเราจะมีสิ่งใดที่แปลกใหม่ พอแปลกใหม่ มันจะตื่นตัว การตื่นตัวนี้ล่ะเราแสวงหากันอยู่

นี่เราจะบอกว่าพระที่เขาวงมาเพื่อจะพ้นจากทุกข์ คือเป้าหมายไง ถ้าพระที่มีเป้าหมายที่จะพ้นจากทุกข์ เรื่องอย่างนี้เป็นเรื่องของที่เล็กน้อยมาก แต่! แต่ผู้ที่บวชขึ้นมา นี่ บวชขึ้นมาเพื่อสิ่งใด ถ้าบวชขึ้นมาเพื่อสิ่งใด อย่างนี้ถ้าเป็นเรื่องการทุจริต เรื่องการที่เขาหาผลประโยชน์กัน มันก็แค่เศษเงิน แต่ทำไมเขาแสวงหากัน

แต่ถ้าพวกเรา เห็นไหม คุณสิเช่นหลวงปู่พรหม หลวงปู่พรหมนี้ท่านเป็นผู้มีฐานะนะ แล้วท่านสองคนตายไม่มีบุตร ท่านต้องมาปรึกษากันว่าเราอยู่กันไปทำไม เพราะถ้าเราตายไปนี่สมบัติก็อยู่ที่นี้ เราอยู่ไปทำไม ก็คุยกัน เสร็จแล้วท่านก็มาปรึกษากัน ท่านบอกถ้าอย่างนั้นเราออกบวชกันทั้งสองคนตาย

หลวงปู่พรหมเป็นพระอรหันต์แน่นอน แต่ภรรยาไม่แน่ใจ สมบัติทั้งหมดยังเสียดสละเลย แจกอยู่ ๗ วันไม่หมดนะ นี่สมัยพุทธกาลก็มี แต่สมัยปัจจุบันนี้ เวลาคนที่เขามีความคิดอย่างนี้ก็มี ทำไมเขาทำอย่างนี้ ที่เขาเสียดสละไปแล้ว แล้วมาหาผลประโยชน์เล็กน้อยอย่างนี้ มันอยู่ที่เป้าหมาย คุณพระเราบวชมา พอเราพูดถึงว่ามรรคผลนิพพานนี้ทุกคนก็กลัว ทุกคนบอกว่ามันสุดเอี่ยม มันเป็นไปไม่ได้ แต่ความจริงแล้วเรามีทุกข์ไหมล่ะ?

ถ้าหัวใจเราทุกข์ หัวใจเรามีความทุกข์อยู่ นิพพานคือพ้นจากทุกข์นั้น ถ้ามันมีทุกข์อยู่มันก็ต้องพ้นจากทุกข์ได้ มันมีมืดก็มีสว่าง มันมีสิ่งที่เราว่าเป็นไปไม่ได้ มันยังมีสิ่งที่เป็นไปได้

อันนี้ก็เหมือนกัน นี่เพราะถ้าพระมีความคิดอย่างนี้ ที่นี้สังคัมมันเป็นสังคัมส่วนใหญ่นะ นี่เขาบอกว่า “แล้วมีข้อวัตรปฏิบัติอย่างไร”

ข้อวัตรปฏิบัติเขาก็ห้ามอยู่แล้ว ข้อปฏิบัติเขาห้ามอยู่แล้วนะ บิณฑบาตสาย บิณฑบาตอะไรนี้ พระพวกที่เป็นเจ้าหน้าที่ที่เขาตรวจมีอยู่ เดียวนี้โลกมันเจริญไง เช้าๆ ขึ้นมาเขาจะมีตรวจอยู่ เพราะเวลาประชุมสังฆาธิการพวกนี้เขาจะร้องเรียนนะ บอกว่านี่ ค่ำรถก็ไม่มี ถ่าน้ำมันก็ไม่มี คือเขาต้องตรวจไง เหมือนตำรวจเลยลาดตระเวน

พระก็มีนะ พระนี่ตอนเช้าๆ ในกรุงเทพฯ มีออกคู ออกคู่ว่าพระบิณฑบาตแล้วมัน ทำผิดถูกไหม บิณฑบาตนี้มันนำเคารพไหม แล้วมีกรณีอย่างนี้นะเขาจับ พอจับแล้วนะ ผลลงโทษมันไม่รุนแรงไง พอจับวันนี้ พรุ่งนี้ก็มาใหม่ จับแล้วจับอีกอยู่อย่างนั้นล่ะ

ทีนี้ก็ถึงบอกว่ามันอยู่ที่ความละเอียดใจ ถ้าเรามีความละเอียดเราก็ไม่ทำ ถ้าเราไม่มีความละเอียด พอไม่มีความละเอียดแล้วเราก็บอกว่าเราถูกต้อง พอเราถูกต้องขึ้นมาแล้วนี่ เขาจับ พระฝ่ายที่จับ พอจับแล้วทำอะไรล่ะ จะสึกเลยหรือ มันก็ไม่ถึงกับว่าจะต้องจับ สึกซะใหม่ เพราะว่าสึกนี้มันก็ต้องมีผลทางวินัยก่อนซะใหม่ แต่ทำผิดอย่างนี้.. เว้นไว้แต่! เว้นไว้แต่โกงเขาเกิน ๑ บาท ใครมีเจ้าทุกขว่านี่เกินบาท แล้วโกงบาท

กรณีอย่างนี้จับสึกไม่ได้ แล้วพอจับสึกไม่ได้ด้วย แล้วพอปฏิบัตินี้ ข้อวัตรปฏิบัติ เขามีอย่างไร เขามีเจ้าหน้าที่พระนะ พระนี่เขาก็ควบคุมดูแลกันอยู่ ทีนี้พอควบคุมดูแลอยู่ มันเป็นผู้ที่ทำนี่.. เพราะว่าในสังคมเขามีกันอยู่ เขามีกันอยู่ที่ว่ามันมีผลประโยชน์ ร่วมกันไง ระหว่างพระกับแม่ค้าเขามีประโยชน์ร่วมกันอยู่

แต่ถ้าคนมันละเอียดนะ อย่างเช่นพวกเรานี้ พวกเราว่าโธ้ย.. ถือศีล ๕ ก็ไม่ได้ อะไรก็ไม่ได้ พอจะทำธุรกิจมันยุ่งไปหมดเลย ทำไมเรามีความละเอียดละ ละเอียดนี้ความ ละเอียดมันเป็นความคิด อันนี้เป็นความเห็นของเขา เรื่องการบิณฑบาต แล้วมันก็อย่าง ที่ว่าเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดเขาจัดการแหละ

อ้าว.. อันนี้ยาว

ถาม : ๓๗๔. เรื่อง “พิจารณาอย่างไรดี”

กราบนมัสการหลวงพ่อกี่เคารพอย่างสูง หนูขออนุญาตเล่าเรื่องราวและคำถาม ถ้ามลงนะคะ เมื่อสัปดาห์ที่แล้วหนูมีเรื่องตื่นตื่นเกิดขึ้นที่ทำงาน คือมีพนักงานคนหนึ่ง ทำความผิดกฎของบริษัท โดยหนูเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องด้วย ในขณะที่หนูทำความผิด

คล้ายๆ กัน แต่ไม่แรงเท่าและไม่มีใครรู้ พอหนูทราบความผิดปกติ หน้าที่ของหนูคือต้องรายงานหัวหน้า ในระหว่างที่ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวน หนูก็เกิดอาการตื่นเต้นมาก หนูขอย้อนกลับไปในอดีตที่เคยมีอาการตื่นเต้นด้วยนะคะ (นี่คำถามหมดนะ ต้องอ่านนิดหนึ่งเดี๋ยวมันจะไม่เข้าใจ)

ครั้งที่ ๑. หนูเคยรายงานกับพระอาจารย์ท่านหนึ่งสมัยที่ปฏิบัติธรรม หนูตื่นเต้นมาก พุดเสียงสั้น ควบคุมไม่ได้ หนูก็รู้ว่าที่กำลังตื่นเต้นอยู่นั้น ปรากฏอาการที่หายไปทันทีเฉยๆ หนูก็พุดปกติ ตอนนั้นหนูก็แค่ “นี่เป็นปกติ”

ครั้งที่ ๒. หนูออกไปอยู่หน้าห้อง ใจหนูตื่นเต้นแรงมาก มากจนพุดไม่ออก จะพุดไม่ได้เลย หนูรู้ว่าตื่นเต้น แต่เหมือนไม่ได้ตั้งสติว่าเราตื่นเต้นอยู่ มันก็ค่อยๆ คลายไป

ครั้งที่ ๓. เมื่อประมาณไม่เกิน ๑ ปี หนูเล่าอะไรบางอย่างที่น่าตื่นเต้นให้เพื่อนฟัง และรู้สึกหนาว หนูพยายามเดินไปคุยให้ร่างกายอบอุ่น (นี่พุดถึงการตื่นเต้น)

คำถามคือว่ามันมีอาการวูบวาบ พอมาครั้งหลังในขณะที่เล่าให้หัวหน้าฟังเรื่องเอกสารประกอบ หนูมือสั่นมาก (นี่พุดถึงความรู้สึกของเขา) ตอนนั้นคิดว่าเป็นธาตุไฟ แบบนี้เองที่คนตื่นเต้นแล้วมือไม้เย็น หรือสิ่งที่เราเสียงสั้น มือสั่น เพราะอาการต่างๆ (นี่จะคุยเรื่องภวานานะ)

คำถาม..

๑. หนูสงสัยว่า ทำไมอาการตื่นเต้นมันรุนแรงขึ้น หรือแสดงออกมากขึ้น

๒. ตอนที่เรารู้ว่ามันเป็นอาการตื่นเต้น แล้วอาการหายไป มันคือการทำงานของสติใช่ไหม ตอนที่เกิดเหตุหนูก็ไม่ได้นึกว่าจะพิจารณาอย่างไรดี หนูควรพิจารณาอย่างไร

๓. หรือว่าใจมันรู้สึกมันเองที่ทำผิดไว้เหมือนกัน มันเลยตื่นเต้น

๔. หรือว่าเมื่อใจมีความรู้สึกเวทนาเกิดขึ้น ธาตุมันเปลี่ยนแปลงไม่ปกติใช่ไหม

คะ

ขอคำแนะนำว่าต้องเพิ่มอะไรในการภาวนาหรือเปล่านั้น ขอความเมตตาจาก หลวงพ่อด้วย

หลวงพ่อ : อาการตื่นเต้น นี้พูดถึงอาการตื่นเต้น แล้วเขาจับอาการตื่นเต้นได้ เหมือนกับเรานี้ทำความผิด เหมือนคนสำนึก ถ้าเราสำนึกนะ.. ถ้าเราไม่สำนึกนี้เราแก้ไข สิ่งใดไม่ได้เลย ส่วนใหญ่ลูกหลานเรา หรือคนทั่วไปจะบอกว่าตัวเองไม่ผิด ถ้าตัวเองไม่ผิดนี้เราไม่มีความผิด เราไม่มีความสำนึกเลย

ในการปฏิบัติ ทุกคนก็ปฏิบัติ.. นี้ที่มันมีปัญหาเกิดขึ้นนี้ เพราะว่าทุกคนพอเวลามา ปฏิบัติปั๊บ ก็เหมือนกับว่าจิตใจเราคืออยู่แล้ว ทุกอย่างเราปฏิบัติแล้วเราต้องก้าวเดินไป แต่เราไม่ได้เข้าใจว่า เราเองนี่มันจะดี มันก็ดีของปุณฺชน ใด เขาเรียก “ฆราวาสธรรม” ธรรมของฆราวาส เราดีในรูปแบบของฆราวาสใช่ไหม เราไม่ได้ดีแบบโศคาบัน ไม่ได้ดีแบบ สกิทาคา ไม่ได้ดีแบบพระอนาคา ไม่ได้ดีแบบพระอรหันต์

ความดีของพระอรหันต์ก็อย่างหนึ่ง วุฒิภาวะของพระอรหันต์อย่างหนึ่ง วุฒิภาวะของพระอนาคาก็อย่างหนึ่ง วุฒิภาวะของพระสกิทาคาก็อย่างหนึ่ง วุฒิภาวะของพระโศคาบันก็อย่างหนึ่ง วุฒิภาวะของปุณฺชน เราเป็นปุณฺชนเขาเรียกฆราวาส ใด พอฆราวาสนี้เรารู้ว่าของเราคืออยู่แล้ว พอเราคืออยู่แล้ว นี้ตรงนี้ที่มันเป็นปัญหาคือเป็นปัญหาตรงนี้ “ถ้ามันคืออยู่แล้วต้องทำอะไร?”

มีคนมากมายเลย ว่า ผมก็เป็นคนดีนะ เพราะเพื่อนชวนเพื่อนมาไง ผมเป็นคนดี โอ้โฮ.. ผมคนสุดยอดดีเลย แล้วเพื่อนเขาบอกว่าอยากให้ทำดีกว่านี้ เขาก็เถียงกันอยู่นั่นล่ะ เราบอกว่า “โยมนี่คืออยู่แล้ว แต่ดีในสาธารณะ ดีในผลประโยชน์ของสาธารณะ ใด” เพราะสมบัติที่เราทำกันอยู่นี้เป็นสมบัติสาธารณะ ถ้าเรามีมรดก ถ้าเราตายเราไม่มีครอบครัวนะ มรดกของเราตกเป็นของสาธารณะ ตกเป็นของรัฐบาล

ฉะนั้นถ้าเป็นคนดีใช่ไหม เราหาเงินหาทอง เรามีสมบัติทุกอย่างหมดเลยเป็นของใครล่ะ เป็นของสาธารณะ แม้แต่ตกแก่ลูกหลานเราก็เป็นสาธารณะ นี้ดีในสาธารณะ แต่ของเราล่ะ ของเรานี้ปุณฺชน กัลยาณปุณฺชน ถ้าเป็นดีของส่วนบุคคลล่ะ.. ถ้าส่วนบุคคลนะ “บุญและบาป ใด”

บุญและบาปนี้เป็นความดีของฆราวาสธรรม แต่ถ้าเราภาวนาขึ้นไปนะ เราเป็นโสดาบันนี่เราจะรู้ว่าเราเป็นโสดาบัน ถ้าเราไม่รู้ว่าเป็นโสดาบัน อู๋.. หนูได้โสดาบันหรือยังคะ ใอนั้นบอกเอ็งได้โสดาบันแล้ว ๒ หน โอ๊ย.. ดีใจ มึงเป็นโสดาบันมึงต้องถามเขาด้วยหรือ.. หนูเป็นอะไรคะ หนูเป็นอะไรคะ? นั่นละคือยังไม่ได้

ฉะนั้นถ้าเราเป็นโสดาบัน นี่ธรรมส่วนบุคคลเราต้องรู้ว่าเป็นโสดาบัน เรารู้ว่าเป็นโสดาบัน อย่างเช่นเราเนี่ยเราหลงผิดว่าเป็นโสดาบัน แต่เราไม่ได้เป็นนะ เราก็ไปอ้างกับอาจารย์ว่าผมเป็นโสดาบัน อาจารย์บอกไม่ใช่ เถียงกันหัวขาดเลยนะ เถียงเสร็จแล้วเราก็ไม่ได้โสดาบัน เพราะอะไร เพราะโสดาบันเราผิด

ถ้าเราเข้าใจว่าเราได้โสดาบันแต่เราไม่ได้ เราก็ไปเถียงเลย นี่บอกว่าโสดาบันเราต้องรู้ก่อนๆ รู้ผิดก็มี! รู้ว่าได้เป็นโสดาบันแต่ไม่เป็นก็มี แต่ถ้ามันรู้จริงขึ้นมา มันเป็นความจริงที่รู้จริงขึ้นมา นี่อันที่รู้จริงขึ้นมา.. ถ้ารู้จริงขึ้นมา ไปถึงครูบาอาจารย์ พออธิบายให้ครูบาอาจารย์ฟัง เพราะหลงปุ้เจี๊ยะ หลวงตาท่านพูดบ่อย เวลาขึ้นไปหาหลวงปู่มันนะท่านไม่พูดสักคำเลย พอเล่าจบนะอย่างมากที่สุดนี่ ไม่ก็ เออ! เพราะว่ามันยื่นให้กันไม่ได้ไง มันเป็นสมบัติส่วนตัวคนใจ มันเป็นสมบัติส่วนบุคคลใจ แต่ส่วนบุคคลต้องเหมือนกันด้วย

ฉะนั้นเขาบอกว่า เขาก็คืออยู่แล้วทำไมต้องปฏิบัติ เราจะพูดอย่างนั้นนะ เวลาพูดกับเขานี้เราพูดแรง บอกว่า “ไอ้สมบัติที่เป็นสมบัตินี้เป็นสมบัติสาธารณะ สมบัติของโลกแล้วเราเกิดเป็นมนุษย์ พบพุทธศาสนาด้วย แล้วธรรมนี้มันมีอยู่ต่อหน้าเรา เหมือนกับที่พระพุทธเจ้าบอกเลย อาหารสำหรับถ้ามาไว้ต่อหน้าเรา ถ้าเราไม่กินนะ เขาก็มารับไปแล้ว เราไม่ได้อะไรเลย”

เกิดเป็นมนุษย์แล้วได้พบพระพุทธศาสนา นี่ธรรมเหมือนกับสำหรับอาหารนั้น เราจะกินหรือไม่กิน เราจะเอาหรือไม่เอา แล้วถ้าเขาเอาสำหรับนี้ออกไป คือตายแล้วนะมึงจบนะ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามึงเกิดมาแล้วบอกว่า ก็คืออยู่แล้วไม่ต้องทำ.. ถ้าเป็นคนแบบว่าเขาคิดทางโลกนั่นก็เรื่องของเขานะ แต่ถ้าเขาควรแก่สมบัติส่วนตัวของเขา เขาจะได้ดี

ของเขา จะมากมีขนาดไหนนะนั่นเป็นสมบัติสาธารณะ เป็นสมบัติของโลก ไม่ใช่ของเรา แต่ถ้าวอนเข้าที่โยมมาทำบุญนั่นล่ะของโยม

เพราะอะไร เพราะมันสละขาดไปจากมือ เราเสียสละออกไปทำอะไร นั่นล่ะของเรา นี่ก็บุญเกิดไง เราเสียสละออกไปนั่นล่ะของเรา ถ้าเราไม่เสียสละออกไปนะ นี่ไฟไหม้ เรือนมันไหม้หมดเลย เวลาตายไปแล้วไม่ได้อะไรติดมือไปเลย แต่ถ้าวอนออกไปนั่นล่ะของเรา

นี่พูดถึงอามิส บุญกุศลนะ แต่ถ้าปฏิบัติละ ปฏิบัตินี้แลออกมาด้วยความเจ็บปวดนะ ไม่ได้ซาติสก์ ความเจ็บปวดคือเวทนา เดี่ยวบอกไปว่าแลออกมาด้วยความเจ็บปวด เดี่ยวพวก นั้นมันทิ่ม มันทำร้ายตัวเองกันใหญ่เลย.. ไม่ใช่ แลออกมาด้วยเวทนา

นี่ถ้าแลออกมา เห็นไหม นี่อาการที่มันตื่นเต้น อาการต่างๆ คนเรานี้ละ.. อันนี้มันจะ เหมือนกับนิมิตครั้งแรกไง นิมิตเสียง นิมิตต่างๆ นิมิตที่เห็นก็คือนิมิต อาการที่มัน หวาดหวั่น เรารู้สึกตัวเราเอง แต่การหวาดหวั่นนี่จิตได้สำนึกเลย จิติจิตเลย

นี่เวลากิเลส อุปกิเลส.. กิเลสคือสิ่งที่มันขับเร้าหัวใจของเรา โดยที่เราไม่รู้ตัว เรา ออกไปทำสิ่งต่างๆ อุปกิเลส จิตสงบผ่องใส ความใสที่ติดอยู่นั่นก็คือกิเลส กิเลสที่เรา พัฒนาไม่ได้

ฉะนั้นสิ่งที่ว่าพอมันวูบวาบ เห็นไหม มันวูบวาบมันก็เป็นอาการของใจ มันเป็น อาการของใจ ถ้าเราวูบวาบอย่างนั้นมันเตือนเราแล้ว เตือนเราว่าเราทำได้ไหม สิ่งนี้ผิด หรือถูก ถ้าสิ่งที่ผิดเราก็ไม่ควรทำ สิ่งที่ถูกเราต้องเร่ง ฉะนั้นเวลารถนี้ ทุกคนมองที่ว่า เครื่องกำลังมีเท่าไร แต่โดยธรรมชาตินะ เขาคว้าเบรกล็อกหรือไม่ล็อก เบรกดีหรือไม่ดี เบรกแล้วรถนี้มันจะมีแรงเฉื่อยไปอีกเท่าไร

นี่ไง เบรกดี สติที่มันเบรก รถถ้าไม่มีเบรกไปไม่ได้เลยนะ รถนี้ถ้าไม่มีเบรก รถ จะขับไปได้อย่างไร.. การสำนึกตน เห็นไหม เวลาเบรกเราต้องเบรก เพราะเราจะเข้าทาง โค้ง เราจะเข้าทางร่วม ทางแยก เราต้องชะลอรถเราเพื่อจะเข้าให้ถูกทาง ถ้าเราชะลอ ไม่ได้ รถไปไม่ได้หรอก

ในการระลึกรู้สึกตัว ในการประพฤติปฏิบัติมันต้องมีตรงนี้ด้วย ถ้ามีตรงนี้ นี่เวลาถ้าเราไปทางตรงใจใหม่ ถ้ามันถูกทาง เราเหยียบคันเร่งเต็มที่เลย เหยียบคันเร่ง เห็นใหม่ เวลาถ้ามันทำถูกต้องดีงาม เราต้องเร่งความเร็วเราเต็มที่เลย ทำคุณงามความดีของเราให้เยอะ

ฉะนั้น “หนูสงสัยว่า อาการตื่นเต้นที่รุนแรงนั้นมันแสดงออกขึ้นมา”

มันแสดงออก สิ่งที่มันแสดงออกนี้เพราะอะไรรู้ใหม่ เพราะเรามีสติ เรารับรู้ได้ไง ถ้าเราไม่มีสติละ เราไม่รับรู้เลย อาการนั้นเราก็ไม่รู้ แล้วมันหนุนเราออกไป กรณีนี้เขา ย้อนไปตั้งแต่สมัยเรียนหนังสือตั้งแต่หน้าห้อง ถ้าหน้าห้องนะ อาการของใจคือว่าจิตนิสัยมันเป็นแบบนี้ คนเรามันมีจิตนิสัยแตกต่างกันไป ฉะนั้นถ้าเด็กบางคน ยิ่งออกหน้าห้องมันยิ่งรื่นเริง ยิ่งอาการของมัน เห็นใหม่ แต่ถ้าเรามีอาการอย่างนี้ เราก็ต้องพัฒนาจากจุดนี้ขึ้นไป

“ดอกบัวเกิดจากโคลนตม”

โคลนตมคือเริ่มต้นจากทุน จากที่จิตเราเป็น จิตเราเป็นอย่างไร เราก็เริ่มต้นจากตรงนั้น แล้วทำคุณงามความดีของเราขึ้นไป ฉะนั้นถ้าจิตมันเป็นอาการวูบวาบ เราก็รับรู้ แล้วเราก็แก้ไขของเราไป มีสติของเราไป ทำของเราไป มันจะเริ่มดีขึ้นๆ นี่พูดถึง “หนูสงสัยว่า อาการที่ตื่นเต้นที่รุนแรงนี้มันจะแสดงออกขึ้นมา”

ถาม : ตอนนี่รู้ถึงการตื่นเต้น อาการหายไปก็คือการที่มีสติใจใหม่คะ หรือว่าใจหนูมันเป็นเองมันเป็นเองที่ทำผิดเหมือนกันไว้ มันเลยตื่นเต้น

หลวงพ่ : อันนี้แน่นอน เพราะเราเคยทำผิดไว้ ความผิดอันนั้น เห็นใหม่ เหมือนกับคนที่ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เขาบอกคนทำชั่วได้ดีเยอะแยะไปเลย เราก็ไม่คิดเลยว่าคนทำชั่วเขาก็นั่งทับความผิดของเขาไว้ คนทำผิดเขาต้องนั่งทับความผิดของเขาไว้ แล้วเขาต้องการให้คนมาคอยดูแลความผิดของเขา ไม่ให้มีใครดึงสิ่งนั้นขึ้นมา ไม่มีความสุขหรือ แต่ด้วยที่ว่าอยากได้อยากเป็น มันก็ทำของมันไป

อันนั้น เห็นไหม เวลาพระพุทธเจ้าบอกว่า เวลาเราแย่งชิงกันไปขอดกองไฟไป เราแย่งชิงกันเพื่อมีอำนาจ เป็บเดียว อำนาจทำให้คนเสีย แต่ถ้าคนมีสติ อำนาจทำให้เป็นคนดีก็ได้ ถ้ามีอำนาจแล้วทำคุณงามความดีมันก็จะได้

ถาม : หรือหนูเรียนถามว่าใจนี้มีความเวทนาใช่ไหม

หลวงพ่ : ใช่

ถาม : เกิดจากธาตุที่มันเปลี่ยนแปลงใช่ไหม

หลวงพ่ : เกิดจากเวทนา ธาตุมันเปลี่ยนแปลงต่อเมื่อมีเวทนาแล้ว

ถาม : ขอคำแนะนำ

หลวงพ่ : ตั้งสติ เห็นไหม เราตั้งสติของเราไว้ สติเรามีอยู่แล้ว นี่เขากวนด้วย

ถาม : ขอคำแนะนำว่าต้องเพิ่มสิ่งใด ขอความเมตตาหลวงพ่แก้ไขข้อข้องใจลูกศิษย์คนหนึ่งค่ะ

หลวงพ่ : ถ้าเรามีความผิด เราจะแก้ไขของเราไป.. นี่คือการปฏิบัติ สิ่งนี้มันเป็นจริตนิสัยที่คนแก้ไขมันไม่ได้ คือมันมีอยู่ของมันใช่ไหม คือจริตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน แล้วถ้าเรามีสิ่งใดเราก็แก้ไขของเราไป

แก้ไขของเราไป.. คำว่าแก้ไขของเราไปนะ มันเหมือนกับภูมิประเทศ สถานที่ คนอยู่บนดอย ความเป็นอยู่บนดอย การดำรงชีวิตบนชาวดอยก็เป็นอย่างหนึ่ง คนอยู่ในที่ลุ่ม อยู่ในแหล่งน้ำ ก็ดำรงชีวิตอย่างหนึ่ง

อันนี้ก็เหมือนกัน จริตนิสัยของเราเป็นอย่างนี้ เราอยู่บนดอย เราอยู่บนดอยนะ การดำรงชีวิตของคนบนดอย เขาต้องประหยัคมัธยัสถ์ของเขาส่วนหนึ่ง แต่ถ้าคนเขาอยู่ชายทะเลนี่เขาก็มีการดำรงชีวิตของเขาอีกอย่างหนึ่ง

จิตของคน! จิตของคน! เราแบบว่าโดยทั่วไป เห็นไหม เราก็มักจะให้เหมือนคนนั้นคนนี้ จิตของเราเป็นอย่างนี้ ถ้ามันมีอาการอย่างนี้ เรารับรู้แบบนี้ นี่มันเป็นกรรมเก่า กรรมใหม่ที่มันสร้างมา เราก้ตั้งสติแก้ไขของเราไปเป็นขั้นเป็นตอน เป็นขั้นเป็นตอนคือ

ว่า พอมันรับรู้มันตื่นตื่น พอเรามีสติมันก็หายไป แล้วเราก็สร้างคุณงามความดี ถ้ามันมีอีกแล้วสติเราทันนะ ถ้ามันมีสติปัญญามันไต่กันทัน มันก็จะค่อยๆ จางไปๆ กลับมาเป็นปกติ

ในการประพฤติปฏิบัติของคน ถ้าจิตมันมีปัญหาขึ้นมา สิ่งที่เราแก้ไขจะต้องกลับมาเป็นปกติก่อน ถ้ากลับมาเป็นปกติแล้ว แล้วพอก้าวเดินออกไปมันจะมีการผิดพลาดสิ่งใด เราก็ต้องแก้ไขกันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เวลากลับไปเป็นปกติแล้ว อาจจะผิดได้อีกนะ เพราะมันจะลงที่เก่า

ถ้ามันจะลงที่เก่าปั๊บเราตั้งสติไว้ จะไม่ให้จิตนี้ลงที่เก่า ลงที่เก่าคือว่าลงที่ความคิดเดิม ความคิดเดิม ความเห็นเดิมนี้เราดึงไว้ ดึงไว้ พอมันจะลงบอกไม่เอา อันนี้ไม่เอา พอไม่เอาแล้วตั้งสติไว้ มันก็จะเลยความคิดนี้เข้าไป เป็นความคิดสิ่งที่ดีขึ้น

นี่เวลาแก้ไขจิตนะ อย่างเช่นเวลามันจะลงภวังค์ เห็นไหม เวลานั่งปั๊บหายทุกทีเลย ลงภวังค์ทุกทีเลย แล้วเราจะแก้ไขไม่ให้มันลงภวังค์นี้ พุทโธ พุทโธ พุทโธ มันจะลงเราไม่ให้ลง ดึงไว้ๆ ดึงไม่ให้ลงภวังค์ ถ้ามันถึงเป็นสมาธิแล้วนะ พอเป็นสมาธินี้เราดึงไม่ได้ มันจะลงของมันไป

ถ้ามันเป็นภวังค์นี้ดึงไว้ เพราะเราไม่ให้ลง มันดึงได้ แต่ถ้าเป็นสมาธิแล้ว ถ้าเหตุผลมันพอนะ มันจะลงของมันไป ลงของมันไป ถ้าเรายังพุทโธต่อไปนี่มันก็ส่งเสริมมันไป ไม่ใช่ดึงไว้มันจะเร่งตัวส่ง ตัวส่งของเรา ถ้าจิตมันเข้าไปถึงฐานปั๊บจบหมดเลย อัปปนาสมาธินี้หมับ! สักแต่ว่า สักแต่ว่ารู้นะ รู้ชัดเจนมาก.. ไม่ใช่ตกภวังค์ มันถึงบอกว่าว่างๆ มันหายไปเลย อย่างนี้จบหมดแหละ อันนั้นไม่มีสติ

ฉะนั้นถ้าแก้ไขไปแล้วมันจะเป็นแบบนี้ เริ่มจากพอแก้ไขไปแล้วมันจะหายจากการที่ว่ามันวูบวาบ หายจากการต่างๆ กลับมาเป็นปกติ แล้วเราจะก้าวเดินไปด้วย ศิลสมาธิ ปัญญา เพื่อมรรคผลนิพพาน เอวัง